

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Sermones - Cod. Aug. pap. 125

[Reichenau], [15. Jahrh.]

Speculum ecclesiae

[urn:nbn:de:bsz:31-64893](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-64893)

Hic liber dicitur periculum ecclesie

Dicitur apostolus ad hebr. 13. Induite uos armaturam ut possitis stare aduersus insidias dyaboli. Hec armatura est uelut sacerdotalis habitus uelut septemplex representata uelut epi quibus induta fuit xpus tempore passionis ut ius

De primo uestimento quo sacerdos induitur

Primu uestimentum quo sacerdos induitur est amictus, quo caput tegit et facit salutem et p[ro]p[ri]etatem tribuit. De hoc ap[osto]l[us] ad hebr. 13.

Calceam salutem assumite. Illud representat co[m]munitatem, quo iudei uelabant facie xpi dicentes. Mat. 23. Prophetiza nob[is] xpe quis es et te passus

De secundo uestimento Secundum uestimentum quo tegit corpus quiescit usque deorsum et alba qua sacerdos induitur. Et facit spe[m] que[m] xpus p[ro]misit ecclesie. Luc. 12. Non comedit ecclesie deorsum. De hoc ps. 136. dicit ap[osto]l[us] ad rom. Et sic salui facti sumus. h[oc] et putat uespem albam inq[ui] illis h[er]odes xpo Luc. 23. 11. Percussit aut[em] eu[m] h[er]odes et induit

De tertio uestimento Tertium uestimentum quo sacerdos induitur est corrigia ut cingula p[ro] quod significat iusticiam. Sic duo sunt beati p[eter] inter se exigencia, s[ed] destinata amato et op[er]ari bonu[m]. De hoc i[er]o[sa]l[em] 17. Et erit iusticia t[er]ra. Lu[ca] 11. 21. Corrigia representat flagellu[m] que[m] pilatus cecidit. Mat. 27. 30.

De quarto uestimento Quartum uestimentum quo sacerdos induitur est manipulus, qui qui m[er]ita manu

Deprimo msa hujus mundi qui tunc fecit omni
C Deinde msa actus v. Ex parte uetq uec-
 menta Detertio adhibere xij habentes nos ipofiaoe un ts
 s3 p m Deprimo introitu misse / hoc pacto de pando 20 89
 sequit introitu misse s3 qz afflu aditimus 20 89
O bsec igit pmo om s3 om obsecratos po
 pulaciones grauz actioes dya dignit m
 ptes **E**t est pma ps usqz adte igit dem
 troitu et h uocat obsecratos **S**eda ps
 est ate igit usqz adpe ne et uocat oones
Tertia ps est usqz adcolletas depe nostra
 et h uocat papulaciones **Q**uarta ps est
 acollat usqz adpe missa est et uocat grauz
 actioes **H**ic exponit pmi introitu misse
 Deprima pte misse pmo tanta introitu misse
 et pcat uoticia pletat et desideria ston
 pmi desideranciu dei filiu incarnad pncip
 rei signu m dnta pma aduentu cantat introitu
 Adte tenuam **E**t resp est uias tuas q designat
 opa eoz **T**ripliat aut introitu indiebq uespis
 m laud temitat **E**t semel cu glia pmi m laud
 incarnacoby **D**icit bis m diebq alijs pp
 laude diuine z humane nate qz m psona fili
 pnt omite **S**3 pncip q quibq diebq pncip
 dicit introitu p fite et m p fite et p p fite **P**mo
 p fite qz eia deu laudat p fite laude **S**edo
 die m p fite qz m p fite e omis laud uie **T**erzio
 mo dicit post p fite qz p fite est laud patrie

De Kyrieleyson ¶ Sequitur de Kyrieleyson q̄ triplica-
t̄ p̄ter laud̄ & unitat̄ et p̄mo die² ter Kyrieleyson
in laud̄ p̄p̄ ¶ Et 2° die² ter Kyrieleyson in laud̄
ut in gl̄az filij ¶ Et 3° die² ter Kyrieleyson et h̄o
in honore sp̄s sancti ¶ Dic̄ aut̄ nom̄es p̄ter
nom̄e ord̄inis angeloz ¶ Et h̄ic nōch est q̄ laudat̄
missa hec liḡve b̄d̄m s̄z q̄ia hebraea & latina
¶ Sec̄da em̄ ē t̄u die² Kyrieleyson q̄ h̄ic ē q̄
ep̄s et cl̄ n̄ q̄ deq̄ eys miser̄e or̄ not̄ v̄n
h̄ic h̄y sonat̄ quatu^o or̄pa deq̄ miser̄e not̄ =
hebraea liḡva ē alleluia q̄ hebreol̄ h̄y sonat̄ alle
quatu^o laudate in latino lu d̄m et ya inuisibilem
et h̄c interpretatio ponit̄ ab augustin̄o in gl̄osa
ps̄altesij ¶ Amen interpretat̄ fiat / et h̄ic est
t̄u die² p̄anna secta sc̄loz // amen ¶ Amen
interpretat̄ veritas sic in ap̄oc̄ in v̄bi dicit̄ dei
filius h̄ dicit̄ am̄e t̄p̄s p̄det̄ vitas ¶ Et inter-
pretat̄ vere / ut in euangeliis // amen dico vob̄
in latina liḡva oratio ed̄ et q̄ ponit̄ p̄p̄ Kyrieley-
¶ **De gloria in excelsis** // Sequitur de gloria in ex-
celsis deo q̄ est laus angeloz / et sic cantau-
unt angeli in natali d̄m ¶ Et d̄et̄ d̄ci in medio
altaris q̄ angeli qui nativitate p̄p̄oribz annu-
ciat̄ in medio eoz p̄etit et dixit̄ in medio eoz
p̄etit & dixit̄ luc̄ 2° ¶ In euangelio v̄bi
ḡaud̄m magnū q̄ c̄it̄ om̄i p̄lo ¶ Sacerdos v̄o
dicens gl̄ia in excelsis p̄c̄it̄ p̄sona illiḡ angeli
¶ Ch̄oꝝ r̄p̄ndes p̄c̄it̄ p̄sona multitudinis

de qua dicitur ibidem facta est cum angelo in laudando
 deum et dicendum // Gloria in altissimis deo etc.
 Et non quod non dicitur Gloria in excelsis in adventu domini
 per spiritum in misericordia patrum ubertate propter tantum
 expectantiam incarnationis domini. **C**antat autem
 illi quod habebant spem liberationis. De expectantia
 dicitur isa. xlviii. Expectate eum in deo liberationis
 dicitur in psalmo. Expectaverunt et liberasti eos. Et non
 quod cantata leticia. Gloria in excelsis deo. Et alla
 non cantat a septuagesima usque usque ad pascha
 quod illud tempus erat babilonica captivitate
 in qua iudei suspendebant organa sua. Et dixerunt
 quomodo tanta carum domini inter aliena

De domini uobis. Post gloria in excelsis deo
 uertit se sacerdos ad populum dicens domine uobiscum
 Et sicut Matth. 20. sumptum est Matth. 3. cum sit
 salutauit messores et est ps. 124. uobiscum
 si sit uobiscum. Et quod petitionibus uestris tribuat
 effectum. **C**um dicitur Pax uobis quod specialiter
 est uicarius dei qui hunc omnem duplicem suum. Jo. 20.
 Et est ps. 124. impati det uobis pacem pectorum et
 in futurum pacem eternitatis delictis duobus. Jo. 20.
Pacem relinquo uobis pacem meam do uobis. **C**um
 respondet. Et tu spiritu tuo quod sumptum est ab
 apostolo ad iherosolimam. Et est ps. 124. qui est
 more tuo sit in corde tuo. **Hic exponit quare**
oreum dicit. Postea dicit sacerdos. **Oremus**
in spiritu dicit deus suis duplicibus. Orate ne in

A q na valz
oro q no fit
fide mediast
toris

intret in temptacione / **D**em ponit sacerdos orones
et timat in filij nomine / **E**t not q omne oro dirig²
ad patre ut ad filiu / **N**lla aut ad spm scij / **E**t h^o
est ro Quia sps scij et donu adono no petit donu
s alaxatore domi / **D**icit aut apatce et filio
tu sps scij abutqz pcedat / **I**n adprez et filiu
dirigit oro / **I**taqz ad aliquid datore / **I**n no ad spm
scij / **Q**uia e donu / **E**t not q si dirigatur
oro ad preem in qua no est mencio defilio tunc
debet dici p donu ut nulla orone ptertoz mte
specandu deus / **S**i fero morone fiat mencio defilio
tunc debet dici p eund ut nulla orone de q
debeata uirgine ut **S**i aut dirigat ad filiu
tunc det dici qui uiuis et regnat ut in illa
orone de q congnate aulo / **S**i uero in fine
orons fiat mencio defilio tunc debz dici qui
tecu uiuit ut in illa orone / **E**t not q si in q
omptens de q imitari quid colimq ut / **Q**u
p dnm dicit tu p rem p piter orat / **Q**u
memoret p eunde dice debet / **S**i xpo loqet
qui uiuis tunc bndict / **Q**ui te cu si sit tollite
fms in illo / **H**oc e in xpo / **H**ic doret² quid
cypia significat / **E**t finita orone sequit² cypia
q pcat doctna aptoty et eligant pres oro
Quia legit² **L**uc 2° **R**ogate dm missis ut
mittat oparios suos in messe sua / **L**egit²
qm cypia de cypia pauli qz de demone / **E**t

1 si filius q
mendes cum
qm dicit debet

quibus de actibus apostolorum et de apoc et de pallo
 salomonis et non magis de prophetis / Quibus de quinto
 libro moysi quod in prophetis promittuntur temporalia
 in cuius signum lectiones terminantur in gratia actuum
 in nouo testamento promittuntur spiritualia et eterna
 in cuius signum epistole et euangelia terminantur
 in actum actuum / **De responsis per epistolam**
 Post epistolam sequitur responsorium / quod pertinet ad
 opera actus uite / Et bene gerunt hoc non
responsorum actus / quod opera respondent predicatio
 uocat autem a quibus graduale eo quod facit
 gradum utitur in 2a petri / Illud admi-
 strate in uita uestra utate in uita / scilicet in
 scientia / patientia in impatientia / pie-
 tatem in impietate / amorem in amore / firmitate
 in infirmitate / caritatem in caritate / **Per responsio-**
rum seculum alleluia / **Hic exponit quid alleluia**
significat / Alleluia gaudium ineffabile sine
 fine quod eadem sit in deo / laudem / Post alleluia se-
 ueritas qui facit operari debet quibus laudem
 domini non laudat / qui bene operari cessat / Alleluia
 repetitur cum nemate et facit laudem patrie
¶ Significat autem persequens id quod per uentum
 seu alleluia cum manibus sequentibus sit uia

incognita qz incognita e nob mag laudandi dñi
in patria **C** Et nodi indiebq reumioz sicut in
qdragesima contra tracto palleluia **In** quo not
longa expectatio sctoꝝ patꝝ ut iudeoꝝ captiva
toꝝ afflictio dura **De ewangelio** / **A**postea se
ewangelium / qz sicut om̄ dei **Et** legit hec
Dyaconq / et sumit libꝝ de altari / in quo signi
ficat / qz ewangelium e om̄ dei / qz paltare sicut
est illud **Exo** **xx** Altare detera faciet / nisi
C Dyaconq aut inclinat ipm sup sinistra
humeru / in quo sicut qz p̄dicatio xpi de gentili
insibat adiudicet **visa** **xx** **Indiebq** illis salua
bit iuda **insignd** loꝝ **Crux** p̄cedit ewangelium
insignd qz p̄dicatio / debet sequi xpm reui
fere unde deus dicit petro **Io** **xxi** **Se**
quere me **C** **P**redunt aut duo terci / qui
p̄dicatores dēt hęc / noticia utriusqz testamti
C **P**radit aut qz conq / p̄ qd significat qz
solus an xpm missq fuit / et tuncibulū ad
tunc / qz sicut orōnez / tū deuotioe / qz tunc
orōz habere maxime fidelis manduendo om̄
dei ut diuini smonez **C** **D**ebet aut malto
legi / qz doctrina ewangely dēt om̄s alias
doctrinas p̄cedē **En** **lyptq** adeptos **vij** **o**
lex nemine dicit adp̄fitioz / **Et** ewangelium

coe sacerdot **P**ostea sacerdos volens mini-
 strare accipit hostiam q̄ debet esse panis triti-
 teg/ et h̄o p̄m q̄ deq̄ copavit se grano fructi
 cadenti interam **E**t accipit omne **In**signi q̄
 xps̄ fuit sacem̄q̄ intorculari cruc̄ m̄p̄sa **isa liij**
 desinita tua sicut calcancū intorculari **De**inde
 accipit aqua q̄ intanta quantitate debet appoi/
 ut uiuo valeat asorbere **In**signi q̄ etiā debz
 incorporari xpo / et nō xps̄ et c̄e **In** dicit
Augustinus nō mutab̄ me into sic cibū carnis
 tue / **E**t tu mutab̄is in me **C**onpane corp̄
 xpi designat **In**uino sanguis dicit̄ **In**qua
 ip̄t̄q̄ reputat̄ **In** **Ap̄ot̄ xvij** / **A**que m̄te
 ip̄t̄ m̄te **E**t sacerdos lauat post offero
 manus suas / sicut mundicia m̄t̄ et corp̄
 quā debz habere minyxta tant̄i sacramenti
In **isa** lauam̄ munda **scote** **Hic loquit̄**
exponit de h̄uze **P**ostea dat̄ th̄q̄ in quo frat̄
 / q̄ homo det h̄c debz q̄c deuot̄oz motado
 se l̄ xlvij **A**aledit̄q̄ qui facit op̄q̄ negligenter
 dei fraudulenter **E**t sciend̄ q̄ h̄ q̄ h̄ p̄
 d̄at̄ dictū et solebat in p̄mitua **E**ccl̄sia
 appellari **claterumoz** **In** **diatonq̄** / lecto
 euangeliō solebat **clamae** / **E**rite **claterum̄**
 q̄ sacerdos secretū incipit / **E**t t̄c̄o h̄uq̄ fuit
 q̄ illi ceant̄ sacramento baptismi q̄ ē simb̄andū

A fine

Quot sunt p[ro]fatioes / Sunt aut[em] tres p[ro]fatioes
 canonic[ae] p[ri]ma et de[ter]minat[is]e **Sec[un]da** de[n]atiuitate
Ter[ti]a de app[ar]itio[n]e / **Quarta** de quadrag[es]ima
Quinta de p[er]fata reue[n]t[ur]e / **Sex[ta]** de resurrexio[n]e
Septima de ascensio[n]e / **Octaua** de s[an]c[t]i sp[irit]us missio[n]e
Nona de beata Virgine / **Decima** de p[er]fata / **Infine**
 aut[em] p[ri]uatis orat[ur] sacerdos ut laus sua s[an]c[t]i
 angeloy laudib[us] // **Quare sancta res cantat[ur]**
Chor[us] cantat[ur] ter sancta sancta sancta / ostendit
 se q[ua]ntu[m] ang[el]at et sum[us] / **De i[st]a oratio[n]e**
 usq[ue] ad illu[m] locu[m] o[mn]ia in excelsis / q[uo]d dicit[ur] in
rom[an]o / **Dicit[ur]** aut[em] ter sancta p[ro]p[ter] p[er]sonay trinitatu[m]
 et semel deus / p[ro]p[ter] essentia[m] unitatem et
 essentia[m] : obsecro : salua[m] // **De sec[un]da p[ar]te missae**
Viso de p[ri]ma p[ar]te missae q[uo]d s[ecundu]m ap[osto]l[u]m dicta est
 sup[er]ior[um] oratio[n]e / **Dicit[ur]** est de sec[un]da q[uo]d s[ecundu]m ap[osto]l[u]m
 dicit[ur] oratio[n]e h[ab]et p[er] q[ua]m dicit[ur] factu[m] / et hoc ideo
 q[uo]d in f[er]u[n]to dicit[ur] / alia[m] tamen dicit[ur] q[uo]d ibi sunt na[m]n
 missa a s[an]c[t]is p[re]s[bi]teris instituta / **Aliq[ui] dicit[ur] facci-**
fiam[us] p[ro]p[ter] p[ar]te digniori / **Sacerdos** incipit
De igit[ur] se debet inclinare ante altare signis
 q[uo]d p[et]rus inclinauit se / **De** p[ro]p[ter] p[er]p[et]uo in manu[m] /
 et sic inclinatus debet incipere / **De** igit[ur] et hoc
 sic p[re]cedenti p[ar]te continetur / **Quia** es sancta d[omi]n[us]
 igit[ur] clem[en]tissime p[ro]p[ter] rogans te p[ro]p[ter] op[er]e d[omi]n[us]

Et benedicas h' dona / h'c munera / h'c sacrificia
 illibata q' p'nt' n'ris offerunt' / Dona d'm dicunt'
 q' donat' a' sup'iori / h'c i' om'c datu' optimu' / Munera
 dicunt' q' offerunt' a' inferiori ut q' uob' m'nt'
 h'nt' sacrificia dicunt' q' p'nt' n'ris offerunt' **Quare**
fiant tres cruces // Fiant aut' tres cruces sup'
 h'c tra' u'a s'z h'c u'a dona h'c munera / h'c sacri-
 ficia et mult' detrausis / Prima est in uenera
 temitate / n'iq' poteria fit conu'sio panis & uini /
 Secunda est in figura te'p'le' om'ion' in corpore saluator'
 Tercia in memoria' t'p'is crucifixio' / Quia
 crucifixio fuit in uoluntate p'sequutio' / de qua
 lo x'p' / Collegerunt pontifices et pharisei / Quia
 fuit in uoluntate clamatu' de q' in acti' p'p'io
 Et illi clamabant crucifige eum / Tercia fuit
 in crucifig'oe manuu' & pedu' / de q' h'c x'p' i'
 Crucifixerunt eu' sacrificia illibata inco'rupta
 no q' panis et uinu' no poss' corumpi / q'
 q' corpa et sanguis filij dei no poss' corumpi
 q' substantia panis et uini uirtute uo'z t'p'
 mittat' ut bibat' / per incarnat' et sanguinem
 cristi con' pe' / No dat' s'ctm' tuu' uide're corrupto'z
De prima pte missae canonis finita incipit
secda / In p'imo em' orat' in hac secda pte / itaq'
 tibi offerimus s'ctm' ap'ly' adatum' con' p'p'is
 qui in sublimi sunt positi / Orat' est p'ncipe' p'uali
 et tereno / p'ncipat' h'z h'z gladiu' in dei

et repaia no debet dici / amen / usq; ad p[ro]p[ri]os
p[ro]p[ri]os / s[ec]und[um] quosda / q[ui] angeloz / et alijs s[an]c[t]o
mysterio assentes respondet **Quinta pars**
rationis / **Deq[ue]** quinta pars s[an]c[t]i hanc obla
tione[m] in qua dicitur benedicam[us] ascriptam ratam
rationabilem / acceptabilem / benedicam[us] /
dedit / q[ui]z adeo p[ro]p[ri]aliter benedicit / et q[ui]
hic agit decept[us] / q[ui] est benedict[us] fructu[m] v[ir]ginis
marie / Nullam ueram hostiam celestem
benedicti[on]i ascriptam / **Rationalilem** dedit
et acceptabilem / q[ui]z in illa acceptamur
deo / sunt aut[em] quinque ritus / p[ri]ma super
benedicam[us] / **2^a** super ascriptam / **3^a** super kata /
quarta super corp[us] / **Quinta** super sanguine[m]
Tres p[ri]me sunt q[ui]bus panes et calice[m] / **Quarta**
appetit panis / **Quinta** calici duntaxat
in canis palmaz ut t[er]tiu[m] in quo x[rist]us
in sepulchro quiescit ut in **4^a** loca corp[us] in q[ui]bus
pass[us] fuit / s[ed] man[us] pedes et latus
De uero sequentes sciunt q[uo]d x[rist]us in corp[or]e
et in anima pass[us] fuit / **sunt** **hec** **9°** **quinq[ue]**
ritus / in signu[m] / q[uo]d x[rist]us habuit quinque
vulnera / Post hec incipit **Sexta pars**
rationis / **ibi** p[ro]p[ri]e / **in** qua sunt inter
notabilia et diligenter attendenda **De**
q[ui]z dicit qui p[ro]p[ri]e anq[ue] / **patet** et

Communio sacramenti corporis et sanguinis domini
 in die tene pro quibus agni paschal instituta
 fuit insignis et sacramenta legalia ombre
 erant mortis. Et aut veritas est et ad
 veniente veritate cessare debent umbre
 Et hoc sacramentum institutum fuit et ideo illud
 dedit Christus cum ad passionem ire voluit et
 mentes apostolorum firmius informaret et ut talia
 ultimo audita firmius memorie committeret
Secundum notabile est quod accepit panem et tra-
 didit eis sacramentum corporis sui substantia pas-
 calium non sub specie agni. Ne videlicet videtur
 si demore legali agni offeramus. **T**ertium
 notabile est quod dicit elevatis oculis in celum et
 ait inquit et ego leuavi oculos in celum et
 non inueni quem ad dexteram meam sed hic
 apertis quibus habet etiam in prin-
 cipio quum mori debemus dixerunt in celis
 addimus tamquam addatorem bonorum omnium. **Q**uartum
 notabile est quod dicit quod agens deo patri qui
 ipsum incarnari misit et qui ipsum mundum redimit
 et qui ipsum mortem meam et causam mortis de-
 stituit. **Q**uintum notabile est quod dicit bene-
 dicit benedixit et eleuit et virtute verbi qua
 comedit panem substantia in corpore Christi et
 unum in sanguine virtute verborum. **S**eptimum
 notabile est quod dixit et fecit quod sic fit consuetudo

Tam sacram pignus nlla summa indigna.
Ultim tapit indigne digno cruciabit igne
Et pt queri qui de mo fiet. phor pno qe
 aut est corpq aut panis. qz sic false dicitur
 hoc est corpq meu. Et no corpq qz ad h no.
 sunt na dicta uirtute quoz fit in sub pnaoio
Solo quid dicit de quibz fuit vna magister
 petra manducator sine comestor. ut qu totu
 dictu est. si cu dico hoc est corpq meu et potest
 poni tale ex. **U**ltim dicit. lita p se. lita solu.
 tendit et qui dicit azat intendit aliu sensu.
 si opam p dit / astu qui dicit. hoc e infirmatio
 no fit. sic. qui corpq dicit p se ad h no fit. h
 mutatio. s. qui dicit totu infirmu. **S**ed et corpq
 meu. itur fit infirmatio ibi. **D**ico in q
 aliud est esse nomen. ut vni. et aliud est esse
 dictionem. sicut dicit aristu in libro tapit. et
 q aliud est pcare. et aliud dicere. hoc nome
 homo. sicut homer. Dicere aut e significac
 : ad alio pcare. **U**n dicit e in quatu dicit
 aliud esse de alio ut cu alio vnde dno p tota
 pcaro. et qstioz pcare. hz aliud cu alio p
 q dicit p se. q oro e qa donu ordinatio. **U**n
 cu aliquid p nome ponit p se na p se et oro
 s. copatio morone. **U**n no oportet quere

rit hic si sit sacramentum si no apponat vinu,
 ad hoc dicitur q sic p no plenu sacramentum.
 qz subspc panis et sacramentu corp^{is} t^{ri} substantia
 vero vini est sacramentum sanguinis t^{ri}. Si aliq^{is}
 omittet vinu scienter abinducend forte ipse
 s^uu no esset sacramentu. Si aliq^{is} p obliuionem
 sit negligens omiserit vinu, debet re inage
 ab illo loco, sicut vinu et p^o appone vinu. **Q**ui
 aut^{em} t^{ri} aliqui q si ibi generet q^{is} scandalu q
 comu debet apponi, s^{ed} q^{is} debent p^{ri}mi verig est
 qz no debent dimiti veritas ppter scandalu
 qz si hic veritas p^{re}mitteret s^{ed} q^{is} no apponet
 vinu, no possit dici ecce h^{oc} sacramentu q^{is} m^ultis
 corp^{is} s^{ed} sanguinis, s^{ed} si no apponat. Ideo no e
 sacramentu unig, s^{ed} illi qui dimitunt illam
 obliuione peccant venialiter, et qui p^{re}-
 gliencia, peccant mortaliter, et g^{er}iter sunt
 corrigendi. **Q**uequit nomi eterni testamenti,
 qz ex fusioe sanguinis s^ui xpi testimo^{is} latet p^{er}
 eterne hereditatis de hoc testamento h^{ec} in xpi
Dippono nob^{is} sic disposuit missi pater regnu
 et edat et libat p^{ro} meam med^{is} miseric^{is} meo
Quequit misteriu fidei qz su fide ecclesie no
 e sacramentu, no p^{ro} p^{ro} aliq^{is} m^ultis plene

hoc sacramentum ¶ Sequitur quotienscumque sit
factus in meo memoria faciet in memoriam
hunc passus et mortis ¶ In i. ad cor. iij. eij. bibe
~~et mortem sui annuatim~~ ¶ Nōd. quotienscumque
corpus xpi. xpi manducaverit et sanguinem eius
bibere et mortem sui annuatim ¶ Nōd. est q.
illa crux. q. sup. pane pane tu dicit. Veredye
et fecerit. sicut q. dicitur xpi. passus e. in anima
Unde totus passus est. q. anima et corpus ut
totus homines redimeret. ¶ Sequitur septima
ps. canonis ¶ Unde et memores in principio
dicitur cuius passionis et debet sacerdos tunc
manus extendere. admodum crucis et sequi in
no. ab infans resurrectionis et tunc debet illas
paris erigere in signum inuictis. Ies. resurrexit
amortuus ¶ Sequitur tertium scilicet et in celis
glorioso ascendit et tunc debet illas erigere
in signum q. deus et homo ascendit in celos et
se. ad dex. dei patris ¶ Sequitur hostia panis
hostia sancta. hostia immaculata. panis
satis vite eterne et calice salute eterne
Dicit aut xpi. hostia panis. q. xpi. acceptus
e. sine originali peccato. dicit aut panis
vite eterne. q. e. reuerentia angelorum. dicit

calyx salute ppetue. qz e ppa refectio ut oficio
 homi est ty dicit exponit ut dicit hostia pa
 qz ppa ablatq e ut nos e dimiserit de peditate
 originat pti. hostia sancta. Quia vulnerata
 ut pfluat sacramenta. quibz sanctificatur
 ecclesia idostia immaculata. qz motus est ut
 nos liberaret amorte eterna. Namis vita
 eterna qz hic est noster viaticu muia. Calyx
 ppetue salutis qz e refectio mltibz mptia
Quo fiant quinqz cruces Sumit aut quinqz
 cruces sup hostia. Decs pme debent sup utruq
 qz ppa sy. Quata sup ppa ppa. Sumita
 sup ppa comi. **Sumit aut quinqz cruces** fr
 hostia insignit. qz quinqz fuerit effusio
 sanguinis xpi. Prima fuit interuifioe luc
ii de da m sudore luc xvii Terzia inflagella
 tioe / Quarta interuifioe Sumita inuiter
 lanceatioe / Depma luc ii / postq confu
 sud. octo uent. orad. pue. De scda luc xvii
 Et facty e sudor ag sic gutte sanguinis De
tercia qhs aut flagellatq tendidit iudeis
 crucifigend. De quarta mpa foderunt
 manus meas et pa meos De quinta jo
xx long mility lata appuit et quimo

xpi . sig et aqua **Seoctava pte** Sequitur
 octava ps sup qd pparato ut & sint mille pte
 due clausule impma sint duo notabilia quia
 ubi notant tres partes veteres testamenti scilicet
Abel abraham melchisedech **Abel** in quibus sacra-
 mentum altari pfigatur **Abel** dicitur
 pmanq scti angeli tui **Abel** sublime altare tuum
 : in conspectu diuine maiestatis . Et ponit vni
 istud tripliciter . Et pmo mo sic exponitur
Abel impotens sempiternae de quibus hie . **Abel** pacem
 tuam transmuta in sublime altare tuum : sanguis
 et corpus filij tui . qz corpus dicitur qz altare in
 illud **Abel** Deo no **Abel** altare detraha faciet mi
Abel Sequitur pmanq angeli tui : populus filij
 tui qui est angelus p ad leam **Abel** **Abel** ex
 positio est talis sub hie : corpus xpi in pua
 p hie . ecclesia militantem pferu : associat in
 sublime altare tuum : in carne sua : triumphante
 & dia altare ecclesie p illud Leuitici quinto
 hie in materia mea p cadit : feruor caritatis
 materia triumphanti et hie pmanq angeli : p
 offacionem et co'ntem filij tui **Abel** **Abel**
 et positio est d tu deq h uota et has
 deones uibe pferu : pntate in sublime altare
 tuum : in pntate tue relect et inco pntu

secundū quod dicitur in p̄p̄t̄ semel p̄p̄t̄ meīs motus est
s̄m q̄ dicitur ap̄t̄q̄ adco vii / s̄m alios ter / q̄ r̄d̄t̄
ter p̄t̄are corde ore r̄p̄e. Qu aut̄ sacerdos
dicit q̄ uā. debz ex altare uocem sua palulu
malu. In quo notat q̄fessio lat̄onis de qua
h̄c p̄m̄ / q̄to meī d̄t̄ / Qu uener̄f̄ meq̄p̄m̄
tūi. h̄c clausula petit sacerdos societatem
sanctorū quos enumerat / q̄ sacerdos legat nōia
filiorū israhel habz s̄p̄ta sicut h̄c mōs̄ x̄v̄
Decimā p̄te canonis **Q** sequit̄ unde
omnia p̄p̄ p̄que h̄c omnia inq̄ m̄ta sunt nota
bilia. Q̄ r̄m̄d̄ notabile. q̄ dicit p̄p̄te h̄c omnia
in quo notat q̄ omnia p̄p̄m̄ sunt facta et c̄ta
Qu 1° Omnia p̄p̄m̄ facta sunt. **Sac̄r̄d̄s** est
q̄ sanctificas / in quo notat̄ q̄ quisq̄ sanctifica
decimā plenitudine nos om̄s accepim̄q̄ sancti
ficat̄ōes Jo p̄v̄ p̄ater sanctifica eos in d̄t̄ate
in filio. Tercū notabile est q̄ dicit̄ uiuificas
in quo notat̄ q̄ q̄p̄ uiuificat̄ uiuificat̄ p̄p̄m̄
Jōt̄ x̄m̄ Q̄p̄ sum̄ uia ueritas et uita. **q̄**
Quartū notē ē q̄ dicit̄ benedic̄ p̄q̄ m̄p̄t̄at̄
q̄ benedic̄ō celest̄ dat̄ nob̄ p̄ benedic̄ōē sanctū
uiginis. **Quintū** aut̄ t̄ces uentes / q̄ s̄m̄t̄
fidem uent̄ōis qui in morte x̄p̄i s̄m̄t̄ x̄p̄m̄ d̄c̄
thames confess̄ est ad d̄ic̄it̄ q̄ t̄c̄i p̄ m̄

quis sit orandus, et quis orandus sit. Quis orandus
est pater noster qui es in celis. **8^m q^d dicit Jacobi 1°**
Omne datum optimum et do. in. Quid orandus pater
nostrus vij q^d sunt ibi contente Et dicitur 2^m ap^{osto}ly
esse septem populationes. Tres p^{ri}me p^{ri}met adu^{er}sa
eterna. Et ideo sacerdos elevando calices dicit
eas. **Depositorum** licet quicquid orationis alibi p^{ro}p^{ri}et^{er}ing
Quare autem hec oratio alta voce dicitur, sicut q^d rex
reloz in noua lege publica et in uelamine p^{ro}
dicatur. **Tercia clausula est** libera nos
a subitaneo. Insigne q^d x^pus in medio filii ad
putatorum. **Sequitur de patena** / **Sequitur hic**
de patena / **Modu** est q^d duo sunt in patena
et faciunt illa dyaconus et subdyaconus q^d sunt
notabilia quia dyaconus tradidit ea subdyacono
et sicut q^d x^pus contulit dyabus suis potestatem
predicandi regnum dei / Quare autem in quibus
locis patena tenetur disto off^{er}ta. sicut q^d sacerdos
orat p^{ro}terius p^{ro}dicatoz x^pi nob^{is} reuelat^{ur}
Patena autem q^d rotunda est. sicut 2^m cetermitas
q^d tenet p^{ri}ncipio et fine. Quare autem in quibus
ecclesijs tenetur coapta sicut q^d sacerdos p^{ro}terius
orat in fide ecclesie / Quare autem manus sacer
dotis ad yherosolimitanos sustentat^{ur} cu^m dicit pater noster
q^d et aaron sustentabat manus moysi orant^{is}
deu^m p^{ro} ysaiahell, q^d pugnabat contra amolei.

Exo xvi Quare aut inuat diaconum sacerdotem de
 ponens malicem mactari sciat qd ioseph et melch
 dema deposuerunt corpus xpi et posuerunt in moneta
 so xpi **Quare** aut diaconus ostulat dextera
 humerum sacerdotis sciat qd vult esse princeps laboris
 ut sit socius eterne et tribuatur Quare aut in quibus
 dam locis puer qui stat vltima habet capam et
 transfucio sciat qd caput transfucio sunt iudei
 qui expectant ad huc mesia ad ista uenerunt **Et**
 autem sacerdos dicit libera nos tradit subdiaconum
 patena diacono et diaconus sacerdoti et ostulatur
 eu in dextero humero p q significat qd ipse vult esse
 princeps in passione et in cruce s m q dicit apstls
Si comparant et conregnabunt Quare autem sacerdos
 signat scdm patena et postea desulatur ipam
 et sciat qd in passione filij et conualuati deo patri
 cumq conheredes regni celestis **Et** patena patna
 decorum sciat lapidem aspiculchro et motu In fine
 autem istius clause dicit sacerdos p do no ut
De tribus partibus hostie Et facit tres partes de hostia
 mona ponit in altari et duas sumit ut s m
 romane ecclesia sumit vna et malicem ponit
 alteram Tertia suat in fine missae **Et** frangit
 aut hostia in tres partes pmo in memoria comitatus
Secundo in memoria triplicis scilicet xpi ~~et~~

Primo fuit mortuus in hominibus manens. Secundo
in mortuis in sepulchris iacens. Tercio in mortuis
et in celo existens. Quarto frangit hostia in tres
partes in memoria. quod Christus passus fuit in triplici parte
corpore. scilicet in pedibus in manibus in latere
Quinto frangit hostia in tres partes. Insignis
quod tres sunt partes corporis. Insignis et in celo
quod dicit triumphans. Secundo pars est interia et hanc dicit
ecclesia militans. Tercia pars est purgatorio et hanc
dicit purgans. Et hae partes possunt habere plures
usque. Tres sunt ecclesie partes. Prima laborat
interius partem. Secunda tenet aliam quies. Tertiamque
restant occidit et coquit in ignis. Et coctis
partes transit ad requiem. Quid una pars pars
Hostie significet. Viso qualiter tres partes
sunt de hostia. Nunc videndum est quid una quaeque
pars significet. Prima pars postea in calicem fiat
corpus Christi. Quod traxit de iugum mare. Pars
comesta fiat omnes fideles. Et pars reservata fiat
omnes meritos. hoc modo exposuit. Secundo
papa. Secundo pars postea in calicem. Fiat
ecclesia militans. Pars comesta triumphans
pars reservata in antiquum more. usque in finem
misse. fiat eos qui sunt purgatorio. Pro

frangit nuptes tect hospia sumpta beata vino
luncta notat uiuos suata sepultos / Nota
 q mqlibz pte totq ppi et voca deq et voca
 homo dicit si frangeret pcculu mqlibz sui
 pti ipiq / r'pultat cymago respicientes **CP**
 Induissit loq sicut patet inuote ad aliqb
 loquitur cora multp / vox e cona ty amittit de
 recipit simul et seme **De quarta clasula**
 Qua ad dicit sacerdos facit tect ceutes ad pte
 hestie / qua postea debet pone mealicem / dicit
 ceutes frat / q xpi fuit in sepulchro ptes dies
CP q sacerdos dicit pap dm / frat q xpi
 resurgens a mortuis dixit discipulis suis / **Ray**
 uob p xpi dicit q sacerdos / **Ray** dm / **Ray** t'p
 sic p uobis / in pnti hic et pap eternitat / in futo
 dicit respundet / et ad spu tuo / **Ray** p'p' e
 Em pap pector / pap temp / pap passionis
 et pap eternitat / **Ray** tunc incipit agnus dei
Sequitur de agnus dei / In quo notat q xpi
 adij uenit pmo ut liber aet uos amiseria
 culpe **CP** Secdo ut nos redimeret amizis pene
CP Tercio ut uob daret de plenitudine g'ce
 sue / **Quatu** ad aduo pma dia' misere
 nob / **Quatu** ad t'cia dia' dicit dona uob p'ate

oculorum tunc facit carnes / Et laudes dicimus ad =
 temptaciones dyaboli repellendas in ysa xxxij
De p[ro]p[ri]o et laudate qui habitatis in pulvere
 qz eos lucet **C** U ad corona glorie optinendam
 supra illud mo sic notu vniu fuisse ante luce
 qz p[ro]misit deq corona vigilantiq **C** postea
prima dicimus qz tunc x[rist]us ostulatus fuit aluda
tercia dicimus qz tunc lignis subcoru morti ad
 iudicatu fuit **C** in hora tercia sp[irit]us sanctus de =
 scendit sup ap[osto]los in cantat tercia cu hora
 tunc tercia **C** Septa dicimus qz tunc crucifig[us]
 nona dicimus qz tunc emisit sp[irit]um **C** de pas =
 dicimus qz deposite fuit cruce **C** Completo dicimus
 qz tunc posito fuit in sepulchro corp[us] x[rist]i
C Et nos qz contigit peccate corde ore et ope
ideo tibi modis diversis incipunt matutine
pone labia mea ap[osto]les **C** Convertite nos
hic vero hore p[ro]mediu deq madiutoriu
meu Dne labia mea cont peccatu cordis
et aliquid op[er]is ideo pone horas dici deq
dicere deq madiutoriu meu intende **C** no =
nacti neco dicunt p[ro]mo in matutinis deq in =
adiutoriu et post dne labia mea ap[osto]les
qz sine auxilio dei nec cor nec labia ad laud[em]
cure possunt ap[osto]les do x[rist]e dne me nihil

Capitulum

Matheus Octavus s; quide venit i iudiciu
et mortu Jacobus aplici nomu Credo in
spic s. ~~sancta eccle dicitur sanctoru co~~ Judas
Jacobi ~~Undecimus s; venissit pater~~ Simon
Decimus sancta eccle dicitur s. san co. Judas Jacobi
Undecimus s; venissit pater Mattheus ut sic
quid dicit q; thomas apostolicu pater. Sacris
resurrectio i vita eterna amen

Explicit proculd eccle copostu apce hugone d'pato
auctore sup p'p'ius et q; 10 lig